

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

דנג"ץ 10673/07

דנג"ץ 10882/07

דנג"ץ 10901/07

בפני: כבוד המשנה לנשיאה א' ריבלין

העותר בדנג"ץ 10673/07: פורום משפטי למען ארץ ישראל

העותרת בדנג"ץ 10882/07: אמונה – תנועת האישה הדתית לאומית

העותרים בדנג"ץ 10901/07: מרכז תמורה – הארגון למאבק משפטי באפליה ואח'

נגד

המשיבים: 1. ראש ממשלת ישראל
2. ממשלת ישראל
3. היועץ המשפטי לממשלה
4. ח"כ חיים רמון

עתירות לקיום דיון נוסף בפסק-דין של בית-המשפט העליון מיום 6.12.2007 בבג"ץ 5853/07, בג"ץ 5891/07 ובבג"ץ 5914/07 שניתן על-ידי כבוד השופטים א' פרוקצ'יה, א' גרוניס וע' ארבל

בשם העותר בדנג"ץ 10673/07: עו"ד יוסי פוקס

בשם העותרת בדנג"ץ 10882/07: עו"ד פנחס מעוז

בשם העותרים בדנג"ץ 10901/07: עו"ד ד"ר יפעת ביטון; עו"ד קלריס חרבון

בשם המשיבים 1-3: עו"ד דנה בריסקמן

החלטה

1. לפני שלוש עתירות לדיון נוסף בפסק-דינו של בית המשפט העליון (השופטים א' פרוקצ'יה, א' גרוניס וע' ארבל), בבג"ץ 5853/07 אמונה – תנועת האישה הדתית לאומית נ' ראש הממשלה (ניתן ביום 6.12.2007). החלטתי-זו מתייחסת לשלוש

העתירות גם-יחד. בפסק-הדין נדחו בדעת רוב העתירות לבג"ץ שביקשו למנוע את מינויו של מר חיים רמון (להלן: רמון) לשר בממשלת ישראל, לאחר שהוא הורשע בעבירה של מעשה מגונה ללא הסכמה. יצוין, כי הוגשה בקשה של 15 ארגונים להצטרף לעתירה לדיון נוסף, אולם בנסיבות העניין לא ראיתי מקום לאפשר זאת בשלב הנוכחי.

2. הרשעתו של רמון באה בשל כך שביום 12.7.2006, בעת היותו חבר כנסת ושר משפטים, הוא נשק והחדיר את לשונו לפיה של המתלוננת, קצינה בצה"ל, ששירתה אז במזכירות הצבאית של ראש הממשלה, והכל – ללא הסכמתה. בית משפט השלום שהרשיע את רמון מיאן להיעתר לבקשת הסנגוריה לבטל את ההרשעה, אולם פסק כי בנסיבות העניין אין בעבירה משום קלון. על רמון נגזר עונש של 120 שעות שירות לתועלת הציבור, והוא חויב לשלם פיצוי למתלוננת בסך 15,000 ₪. רמון ריצה את עונשו וביום 4.7.2007 הוא מונה לפי החלטת הממשלה לשר בלי תיק ומישנה לראש הממשלה. החלטת הממשלה אושרה על-ידי הכנסת.

3. מינויו של רמון לתפקיד שר הובא כאמור לביקורת שיפוטית בפני בית משפט זה במסגרת שלוש עתירות, ופסק-הדין נשוא ענייננו הכריע בשלושתן יחד. דעת הרוב ניתנה מפי השופטים א' פרוקצ'יה וא' גרוניס, אולם כל אחד מן השופטים נימק את התוצאה בדרך שונה. השופטת פרוקצ'יה פתחה וציינה כי בית המשפט הפלילי, בגזירת העונש, הביא בחשבון (במפורש ובמשתמע) את הוראות הכשירות הסטטוטורית לכהונה כחבר כנסת וכשר בממשלה (סעיף 42א(א) לחוק יסוד: הכנסת וסעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה), וחתר לתוצאה שבה, מחד גיסא, ימוצה ההליך הפלילי וההרשעה תיוותר על כנה, ומאידך גיסא, לא תיגדע פעילותו הציבורית של רמון. כך נסללה הדרך לקיום תנאי הכשירות הסטטוטוריים למינויו של רמון כשר, אולם – הוסיפה וציינה השופטת פרוקצ'יה – עדיין קיימת חובה על הרשות הממנה "להפעיל את שיקול דעתה בענין התאמת המינוי מבחינת טיב הכהונה, טיב האדם, אופי המקום והשעה על פי אמות מידה שתעמודנה במבחן כללי המשפט הציבורי".

4. על רקע זה באה השופטת פרוקצ'יה לשרטט את מתחם הסבירות ואת מתחם הביקורת השיפוטית בהקשר של מינוי אדם לכהונה ציבורית. היא ציינה כי כשירותו של אדם לכהונה ציבורית נמדדת לא רק לפי כישורנותו ויכולותיו המקצועיות, אלא גם לפי מידותיו המוסריות והערכיות. השופטת פרוקצ'יה פירטה שיקולים שונים המשפיעים על ההיבט המוסרי של הכשירות לכהונה – שיקולים שכולם משמשים בהפעלת שיקול דעת סביר מצד הרשות הממנה. היא עמדה בין השאר על השיקול בדבר

קיומו של עבר פלילי או דופי אחר במעשיו של המועמד, שיקול שיש לאזנו אל-מול יתר השיקולים הרלבנטיים, ובכלל זה צרכיה הרחבים של המערכת הציבורית, התרומה הפוטנציאלית של המועמד לתפקיד ואף שיקולים הקשורים בנסיבות פוליטיות. "אמת המידה המרכזית לצורך איזון זה" – כך כתבה – "טמונה בשאלה האם בנסיבות הענין עלול המינוי לפגוע פגיעה מהותית ועמוקה בדמות השלטון בישראל, ולהסב נזק ממשי ליחס הכבוד שהאזרח רוחש למוסדותיו". השופטת פרוקצ'יה הדגישה כי שאלת פסלות הכהונה אינה נחתכת רק לפי שאלת קיומה או אי-קיומה של הרשעה פלילית. "אין לשלול אפשרות" – כך הוסיפה – "כי התנהגות של מועמד שיש בה דופי, גם אם אינה מגיעה כדי עבירה פלילית, תהא חמורה במידה כה רבה עד שיהא זה בלתי סביר באופן קיצוני למנותו לתפקיד ציבורי, או לאפשר לו להמשיך בכהונתו הציבורית".

5. בהתייחסה למרחב שיקול הדעת הנתון לממשלה בעת מינויו של שר שהורשע בפלילים, ציינה השופטת פרוקצ'יה את השיקולים המתחרים הבאים: מצד אחד, טוהר המידות ומעמדם המוסרי של עובדי הציבור ונבחריהם, המקרינים על אופן הציבור במוסדות המדינה. "מינויו של אדם לשר בממשלה לאחר שהורשע בפלילים במעשה מגונה אך זמן קצר קודם למינויו" – לדעת השופטת פרוקצ'יה – "נוגע במישרין בסוגיית טוהר המידות ותרבות ההליכות בהליך המינוי של נבחרי העם, ולגורם זה יש משקל מהותי בהצרת מתחם שיקול הדעת של הרשות הממנה". מנגד, קיימים שיקולים שונים הפועלים להרחבת מתחם שיקול הדעת. בהקשר זה ציינה השופטת פרוקצ'יה, כי סמכותם של ראש הממשלה ושל הממשלה במעשה הרכבת הממשלה ובמינוי שרים היא רחבה, וזאת הן בשל מעמדו של הגורם המחליט הן בשל טיבה של הסמכות. מעבר לכך, עמידתו של המועמד בתנאי הכשירות הסטטוטוריים, כמו-גם עובדת קיומו של אישור פרלמנטארי להחלטת המינוי, משפיעים גם הם על מרחב שיקול הדעת – בכיוון ההרחבה. נפקות דומה יש להחלטת בית המשפט בהליך הפלילי כי יש לגזור את הדין באופן שלא תפגע פעילותו הציבורית של הנאשם. השופטת פרוקצ'יה סיכמה ואמרה:

בקביעת מרחב שיקול הדעת משמשים שני כוחות הפועלים לכיוונים מנוגדים: מצד אחד, מיהותו של הגורם הממנה, מבחני הכשירות והמגבלות הסטטוטוריות, וקיום הכרעה שיפוטית השוללת תו של קלון למעשה העבירה מושכים לכיוון הרחבת הסמכות ושיקול הדעת של הגורם הממנה. מנגד, אופייה המהותי-נורמטיבי של החלטת המינוי, וזיקתה למערך הערכים הראוי במינוי אדם לכהונה ציבורית רמה, חושפות אותה בזווית מיוחדת זו לבקרה שיפוטית מעמיקה בתוך מיתחם הסבירות הרחב הנתון לרשות הממנה. סטייה קיצונית במשקל הערכי שראוי לתת להיבט הנורמטיבי-

אתי הקשור בהחלטת המינוי, ביחסו לשאר השיקולים הרלבנטיים למינוי, יצדיק התערבות שיפוטית.

6. לאור כל אלה, באה השופטת פרוקצ'יה לבחון את ההחלטה למנות את רמון לכהונת שר בממשלה, ומצאה כי החלטה זו אינה חורגת ממתחם הסבירות. נמצא, כי הרשות הממנה שקלה במקרה זה את מכלול השיקולים הרלבנטיים, ובכלל זה, תרומתו הצפויה של רמון לממשלה מחד גיסא, והרשעתו הפלילית מאידך גיסא. השופטת פרוקצ'יה ציינה את הפסול ואת החומרה שבמעשהו של רמון, בנסיבות העניין, אולם הטעימה כי לדעת בית המשפט בהליך הפלילי ולדעת הגורם הממנה, מדובר בכשל נקודתי שאינו משקף דופי מוסרי מובנה השולל כהונה ציבורית. האיזון שנעשה במקרה זה בין מכלול השיקולים – כך פסקה השופטת פרוקצ'יה – אינו לוקה בחוסר סבירות קיצונית ועל כן לא קמה עילה להתערבותו של בית המשפט במינוי. השופטת פרוקצ'יה הבהירה כי אין בהכרעה זו "כדי לשלול ראייה אחרת של הסוגיה הנדונה במישור המוסר והאתיקה הציבורית הלבן-משפטיים, שהשיקולים המכוונים בהם ודרכי האיזון ביניהם, אינם חופפים בהכרח לאיזון הנדרש במשפט. מטבע הדברים, השיפוט הערכי בתחומים אלה נתון לציבור ולכל פרט, על פי מידותיו ואמות המידה המוסריות הנקוטות על ידו".

7. השופט גרוניס הצטרף לתוצאה זו של דחיית העתירות, אולם דרכו היתה שונה. לשיטתו, במקום שבו מאשרת הכנסת צירוף שר לממשלה בעקבות הצעה של ראש הממשלה והחלטה של הממשלה, "ספק אם יש מקום להתערבות של בית המשפט הגבוה לצדק"; "אף אם בית המשפט יתערב" – הוסיף השופט גרוניס וכתב – "הוא יעשה כן אך במקרה נדיר וחריג ביותר". השופט גרוניס עמד על הנתונים שיש להביאם בחשבון בהקשר של ביקורת שיפוטית על החלטה של רשות אחרת: זהותו של האדם או הגוף שקיבל את ההחלטה; מהות ההחלטה או סיווגה; והפגם שדבק בהחלטה או עילת ההתערבות. השופט גרוניס הטעים כי בענייננו מדובר בהשגה על החלטה של הרשות המנהלית הבכירה במדינה, שאף אושרה על-ידי הכנסת; עוד הסביר, כי היקף הביקורת מושפע מסיווגה של ההחלטה שעל הפרק, כאשר בית המשפט ייטה שלא להתערב בהחלטות הנוגעות לגרעין של התפקיד הפרלמנטארי, לאמור: חקיקה ופיקוח פרלמנטארי על הרשות המבצעת; במיוחד, כך ציין, ככל שגדל משקלו של המרכיב הפוליטי בהחלטה, תהא גישתו של בית המשפט מרוסנת יותר.

8. השופט גרוניס הוסיף והתייחס לסוגיית עילת ההתערבות. לדבריו, מקום בו מתגלה בהחלטה כשל דיוני, תהא נכונותו של בית המשפט להתערב גבוהה יחסית, שכן אין המדובר אלא באכיפת הדין על הרשות; עם זאת, לא כל ליקוי בהליך צריך להביא להתערבות שיפוטית, כך ציין השופט גרוניס, והוסיף דברים באשר לסוגיה המורכבת במיוחד הנוגעת להתערבות שיפוטית בפעילות הכנסת. בענייננו, מכל מקום, עילת ההתערבות שהועלתה אינה כשל דיוני או חוסר סמכות, כי אם חוסר סבירות. בכגון דא, לדעת השופט גרוניס, "אין לבית המשפט יתרון מיוחד או מומחיות עודפת". עילת הסבירות בהיקפה הנוכחי, אליבא דהשופט גרוניס, היא בעלת רמת הפשטה גבוהה המעצימה את שיקול הדעת השיפוטי ואת אי-הוודאות המשפטית. בהקשר זה כתב השופט גרוניס כי "השימוש במטפורה של משקל [ביישומה של עילת חוסר הסבירות – א' ר'] באשר לשיקולים אותם שקלה הרשות המוסמכת שקיבלה את ההחלטה משמש לעיתים, כך נראה, ככסות לאי הסכמה עם התוצאה". ועוד ציין, כי הקושי ביישום עילת חוסר הסבירות גובר מקום בו – כבענייננו – מדובר בגוף קולגיאלי שקיבל את ההחלטה. אכן, לדעת השופט גרוניס, "לעיתים כאשר בית המשפט מתערב בהחלטה בשל חוסר סבירות, הוא בהחלט" – ובניגוד לאמירה השגורה – "מעמיד את שיקול דעתו תחת שיקול דעתה של הרשות".

השופט גרוניס סיכם את עמדתו באשר לעילת חוסר הסבירות בהבהרה זו:

אין בכוונתי לומר, כי עלינו להתעלם מעילת חוסר הסבירות או לבטלה. מה שראוי לעשות על פי השקפתי הוא להעדיף שימוש בעילות בעלות פריסה מצומצמת יחסית ושהינן יותר קונקרטיות, כמו שיקולים זרים, מטרה זרה או אפליה. עילות או פגמים אלה נמצאים ברמת הפשטה נמוכה יותר ועל כן השימוש בהם יקטין את המרחב של שיקול הדעת השיפוטי ויגביר את הוודאות המשפטית. השימוש בעילה של חוסר סבירות יהא מוצדק במקרים קיצוניים, ואך ורק כאשר מוצו כל אפשרויות הביקורת באמצעות עילות מדויקות יותר, ובמיוחד כאשר מדובר בפגיעה בזכויות אדם. אפשר שראוי לחזור לשימוש במינוח של חוסר סבירות קיצוני, שדומה שנשתכח במקצת. כמובן, שגם מבחן מילולי כזה סובל מחוסר דיוק וכרוך הוא במידה לא קטנה של שיקול דעת שיפוטי. עם זאת, השימוש בתואר "קיצוני" יש בו כדי להוות תמרור אזהרה לבית המשפט. על בית המשפט להימנע מלשים את שיקול דעתו תחת שיקול דעתה של הרשות, לא רק כעניין רטורי אלא גם מבחינה יישומית.

9. בהתייחס למקרה הנדון, קבע השופט גרוניס כי בהתחשב בעובדה שהתקיימו תנאי הכשירות הסטטוטוריים; שהליך המינוי הושלם בהחלטה של הכנסת; שלהחלטה יש אופי פוליטי מובהק; שאין טענה בדבר חוסר סמכות, כשל דיוני, שאלה פרשנית או הפרת זכותו של מיעוט אופוזיציוני; ושמדובר בעתירה המבוססת על העילה האמורפית של חוסר סבירות – אין מקום להתערבותו של בית המשפט. אף השופט גרוניס הדגיש כי אי-התערבות אין משמעותה אישור או הכשר להחלטה, וכי "אין בהכרח זהות בין משפט הציבור למשפט השופטים".

10. דעת המיעוט במקרה זה ניתנה על-ידי השופטת ארבל. השופטת ארבל הבהירה כי היא שותפה למתווה המשפטי ולעקרונות שנכללו בפסק-הדין של השופטת פרוקצ'יה, ובפרט, לנקודת המוצא בדבר שיקול דעתו הרחב של ראש הממשלה בעניין הרכב ממשלתו. חרף זאת, באה היא למסקנה כי החלטת המינוי אינה סבירה בנסיבות העניין. השופטת ארבל ציינה כי החובה לשיקול את עברו הפלילי של מועמד לתפקיד שר – אף במקום שבו מתקיימים תנאי הכשירות הסטטוטוריים – נובעת מן ההשלכות שיש למינוי על תפקודה של הרשות הציבורית ועל אמון הציבור בה, ומן התפיסה הבסיסית כי הרשות הציבורית היא נאמן הציבור. לצד אמון הציבור מנתה השופטת ארבל שיקולים נוספים הצריכים לעניין, ובהם עקרון התשובה המורה לאפשר לאדם שהורשע לפתוח דף חדש, והשיקול בדבר חיוניותו של המועמד למילוי המשרה הציבורית. האיזון בין השיקולים נקבע בכל מקרה לפי נסיבותיו – כך קבעה השופטת ארבל, וניגשה לבחון את נסיבות המקרה שלפנינו. בהקשר זה, ציינה השופטת ארבל את הקביעות ה"לא קלות" – כלשונה – של בית משפט השלום באשר לרמון, ובמיוחד באשר לגרסה שהציג שנמצאה בלתי-מהימנה. כן ציינה את השיקולים השונים, לכאן ולכאן, שהובאו בגזר-הדין. השופטת ארבל הטעימה כי אמנם רמון הורשע בעבירה המצויה ברף התחתון של עבירות המין, וכי "אין לראות בו עבריין מין". עם זאת, לשיטתה, השיקולים המובאים בחשבון במסגרת שיקולי הענישה ובמסגרת ההכרעה אם יש בעבירה משום קלון, אינם זהים בהכרח לשיקולים הנוגעים לסבירות מינויו של אדם שהורשע לכהונת שר.

11. מסקנתה של השופטת ארבל בדבר חוסר סבירותו של המינוי הנדון התבססה על כך שלא ניתן, לדעתה, המשקל הראוי לעובדה שרמון הורשע בפלילים, ולפרק הזמן הקצר שחלף מאז ההרשעה. לדבריה, "אופייה של העבירה ונסיבות ביצועה, כמו גם העובדה שאינה מן העבירות החמורות ביותר, אינם מחייבים כי עשרות שנים תחלופנה בטרם יהא מינויו למשרה ציבורית בכירה מינוי ראוי. ברם, אין זה ראוי כי חודשים ספורים בלבד יחלפו בטרם שובו למשרה בכירה בשירות הציבורי". כמו-כן, סברה

השופטת ארבל כי לא ניתן משקל מתאים לשיקול בדבר בכירותה של המשרה שאליה מונה רמון – שר ומישנה לראש הממשלה – משרה "שיש בה משום ייצוג של הממשלה כולה". ועוד כתבה השופטת ארבל בעניין זה:

קביעותיו של בית משפט השלום בעניינו של ח"כ רמון קשות הן, וכאמור ביניהן קביעות באשר לעיוות וסילוף האמת, אי אמירת אמת והתנהלות המכוונת להכפשת המתלוננת. אכן, לא רק ההרשעה והקביעות השיפוטיות בנוגע למעשה העבירה יש להן חשיבות, אלא גם ההתנהלות בניהול המשפט. העובדה שמי שהורשע לאחר שנקבעות בעניינו קביעות כה קשות, אך כהרף עין לאחר שסיים לרצות עונשו שב לכהונה ציבורית ואף זוכה למשרה בכירה יותר, שיוקרתה רבה יותר, אינה סבירה. היא משקפת גישה נורמטיבית שקשה להשלים עמה. על פניה היא אינה מביאה בחשבון את הצורך בהבטחת אמון הציבור בשירות הציבורי ובטהרתו. החלטת רשות על מינויו של אדם לכהונה ציבורית תוך התייחסות המצטיירת כמבטלת, הלכה למעשה, להרשעה בפלילים, משל הייתה כלא הייתה, חלפה עם הרוח, אינה יכולה להיחשב להחלטה שניתן בה משקל הולם לאינטרס של הבטחת אמון הציבור בשירות הציבורי. הדרישה כי ככל שמעמדו של איש ציבור רם יותר כך יידרש הוא לעמוד בנורמות התנהגות מחמירות יותר, רוקנה בעניין שלפנינו ממשמעות. החלטה שכזו אינה יכולה להיחשב כהחלטה שהמחויבות לשלטון החוק עומדת ביסודה.

12. שיקול אחרון שהזכירה השופטת ארבל התומך במסקנתה נוגע למסר היוצא ממינויו של רמון למשרה בכירה זמן קצר לאחר הרשעתו – מסר השוחק את ערכי ההגנה על כבודן ועל גופן של נשים. "הקידום המהיר" של רמון – כך הוסיפה – "נושא עמו מסר שלילי לממונים, לאנשי ציבור וממשל, למתלוננות באשר הן ולציבור כולו". בהתחשב בכל אלה, מצד אחד, וכן בנזק ובעוגמת הנפש שנגרמו לרמון עקב ההליך הפלילי שנוהל נגדו, מצד שני, ובהינתן גם ההנחה שרמון מחזיק בכישורים ובניסיון המתאימים לתפקיד, באה השופטת ארבל לכלל דעה כי החלטת המינוי לוקה בחוסר סבירות היורד לשורש העניין וכי לפיכך אין מנוס מהתערבותו של בית המשפט בה.

13. כנגד פסק-דין זה של בית המשפט העליון – פסק-דין מפורט ומנומק – הוגשו שלוש העתירות שבפני, לקיומו של דיון נוסף בפני הרכב מורחב של שופטים. בעתירות השונות – כל אחת עם דגשיה-שלה – נטען כי בפסק-הדין נקבעו הלכות הסותרות הלכות קודמות, ושיש בהן משום חשיבות, חידוש וקושי המצדיקים ליבון נוסף.

העותרים מלינים על פסיקתו של בית המשפט כי אין זה בלתי-סביר ששר בממשלה המורשע בביצוע מעשה מגונה ישוב לכהן כשר בכיר זמן קצר לאחר הרשעתו. נטען, כי בפסיקה קודמת של בית המשפט העליון התווה רף נורמטיבי אחר, וכי לא בכדי התפטר רמון מתפקידו כשר משפטים אף בטרם הוגש נגדו כתב האישום. כלשון העתירה בדנג"ץ 10673/07: "אם הפסיקה מחייבת שר להתפטר מתפקידו מיד עם הגשת כתב האישום נגדו, שמא יורשע בדין, על אחת כמה וכמה שעליו להימנע מלכהן בתפקיד שר, כאשר ברי לנו שהורשע כבר בדין!" [ההדגשות במקור]. גם בעתירות האחרות חזרה ונשנתה הטענה כי פסק-הדין סוטה מן ההלכות הקודמות שהתוו את אמות-המידה למינויו של אדם שהורשע בפלילים לתפקיד שלטוני בכיר. עוד נטען (בדנג"ץ 10882/07) כי פסק-הדין משקף "נסיגה דרמטית בשמירה על כבודן וגופן של הנשים" וכי לאור המשקל המצטבר של ההרשעה ושל תכונות האופי הפסולות שנחשפו במשפטו של רמון, ובהתאם לפסיקה קודמת של בית המשפט העליון, היה מקום לפסול את מינויו כשר. העותרים חוזרים ומדגישים את השיקולים השונים שעמדו ביסוד פסק-דין המיעוט של השופטת ארבל. בדנג"ץ 10901/07 נטען גם כי פסק-הדין של השופטת פרוקצ'יה קובע למעשה דרך-יישום חדשה לגבי עילת הסבירות, וכי פסק-הדין של השופט גרוניס מבטא שינוי מובהק מהלכות קודמות. אף ההבדלים בגישות השופטים, ואי-הבהירות שנוצרה בעקבות זאת, מצדיקים לדעת העותרים דיון נוסף. עוד נטען (בדנג"ץ 10901/07) כי פסק-הדין נשוא העתירה לדיון הנוסף פוגע בקולן של הנשים, וכי עולה ממנו ששאלות הנוגעות לשלומן של נשים בישראל הן שאלות מוסריות ולא שאלות משפטיות. על כל אלה קובלות העותרות. טענה אחרונה, המתיחדת לדנג"ץ 10673/07, נוגעת לחוקתיות מינויו של רמון כמשנה לראש הממשלה מבלי שיש לתפקיד זה עיגון בדין.

עיינתי בפסק-הדין של בית המשפט העליון, בטענות המועלות בעתירות ובתגובות שהוגשו, ומסקנתי היא כי דין העתירות להידחות.

14. סעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 קובע את העילות שבהתקיימן רשאי השופט הדין בבקשה ליתן דיון נוסף; ואלה הן: ההלכה שנפסקה עומדת בסתירה להלכה קודמת של בית המשפט העליון, או שמפאת חשיבותה, קשיותה או חידושה של ההלכה יש מקום לקיים בה דיון נוסף. פסק-הדין שבפנינו הוא פסק-דין חשוב, המשקף עמדות שונות של שלושה שופטים, אולם אין הוא מקיים אף אחת מן העילות הנזכרות. כפי שכבר נפסק, "חלק גדול מן השאלות המובאות בפני בית משפט זה הן חשובות או קשות" (דנ"א 2485/95 אפרופים שיכון וייזום (1991) בע"מ נ' מדינת ישראל (לא פורסם, ניתן בתאריך 4.7.1995)). השופטים

אינם תמיד תמימי-דעים, ולעיתים מתעוררות מחלוקות באשר לעקרונות המנחים או באשר לתוצאה הסופית. כל אלה כשלעצמם אינם מהווים עילה לדיון נוסף, שהרי העיקרון הבסיסי הוא שבית המשפט העליון דן ומכריע, בכל מקרה הבא בפניו, פעם אחת. הנה כי כן, "הדיון הנוסף אינו בא ליצור ערכאה נוספת" (שם). מדובר בהליך השמור אך ורק למקרים נדירים ויוצאי-דופן, שבהם מתקיימים התנאים המנויים בסעיף 30(ב) הנ"ל, ולא זו בלבד, אלא שמתקיים בהם אותו "דבר-מה נוסף" ההופך אותם ראויים לבירור נוסף (ראו דנ"א 4335/03 בבנישתי נ' כונס הנכסים הרשמי (לא פורסם, ניתן בתאריך 20.5.2003)).

15. בענייננו, לא מתקיימת עילה למתן דיון נוסף. הן פסק-הדין של השופטת פרוקצ'יה, הן פסק-הדין של השופטת ארבל, נשענים על מתווה נורמטיבי משותף המורכב מן ההלכות המושרשות של בית משפט זה בסוגיית הסבירות בכלל, וסבירות מינויים בשירות הציבורי בפרט. אכן, הפסיקה בסוגיה זו נבנתה נדבך-אחר-נדבך, העקרונות התגבשו עם השנים, וכמו במקרים אחרים, כך גם במקרה זה, שופטים שונים הגיעו למסקנות נבדלות באשר לאיזון הראוי בין השיקולים השונים בנסיבות העניין. גם פסק-דינו של השופט גרוניס נשען בחלק מרכזי שבו על הלכות מושרשות באשר להיקף ההתערבות של בית המשפט בהחלטות מסוגים שונים של הממשלה ושל הכנסת, ויש בו אמירות נוספות המשקפות את תפיסתו של השופט גרוניס באשר למקומה הראוי של עילת הסבירות במשפטנו. השופטות פרוקצ'יה וארבל הסתייגו מן האמירות הללו ונימקו את הסתייגותן זו. מכל מקום, ברור הדבר שלא נקבעה בעניין זה כל הלכה חדשה בפסק-הדין.

16. בעתירות השונות ניכר ניסיון מצדם העותרים לחלץ מן התוצאה שאליה הגיעו שופטי הרוב – תוצאה של אי-התערבות בהחלטה הנוגעת להרכב הממשלה – הלכות מפורשות וגורפות אשר יצדיקו קיום דיון נוסף. אולם, נראה כי יש בכך משום קריאה בפסק-הדין של מה שאין בו. כך, למשל, ברור שפסק-הדין אינו קובע כי "המקרה היחיד שבו תימנע משר חזרה אוטומטית לממשלה, לאחר שהתפטר מתפקידו, יהיה כאשר הייתה הרשעה + עונש מאסר + קלון" (דנג"ץ 10673/07; ההדגשה במקור). ברור גם שפסק-הדין אינו קובע הלכה כללית שלפיה "אדם שהורשע בעבירת מין (מעשה מגונה) ונמצאו פגמים קשים באופיו ובהתנהגותו, אין מניעה למנותו לכהן במשרה ציבורית גבוהה ביותר כמשנה לראש הממשלה, ואף למחרת הרשעתו" (דנג"ץ 10882/07). אף יש הגזמה רבה באמירה כי "שני שופטי הרוב קובעים ששאלות הקשורות באחריות לשלומן של נשים בחברה הישראלית הן שאלות מוסריות ולא שאלות משפטיות. בכך מוציאים שניהם אל מחוץ לדאגתו של המשפט ואל מחוץ

לתחום השתרעותו, את קבוצת הנשים ואת האינטרס הציבורי הרחב שבמתן הגנה שווה לכלל האוכלוסיות בחברה הישראלית" (דנג"ץ 10901/07).

פסק-הדין (בדעת הרוב) לא בא לומר את כל אלה, בוודאי לא במפורש ואף לא במשתמע. התוצאה של פסק-הדין מושתתת על עילות הביקורת השיפוטית המנהלית והיא פרי של איזון בין שיקולים שונים המאפיינים את הנסיבות הייחודיות של המקרה הספציפי. על ייחודו של המקרה תעיד בין השאר העובדה שחרף הרשעתו של רמון בעבירת מין נקבע באופן חריג – בהליך הפלילי שהתקיים בעניינו – כי אין בעבירה משום קלון. כמובן, הנסיבות שהוסיפו חומרה למעשהו של רמון, הן בהקשר של נסיבות העבירה הן בהקשר של ההתנהלות במהלך המשפט, צריכות היו להישקל על-ידי הגורם הממנה, והן אכן נשקלו על-ידו ולאחר מכן גם על-ידי בית המשפט העליון בפסק-דינו. אולם, כפי שמורות ההלכות הותיקות שיצאו מבית משפט זה, מקום בו מתקיימים תנאי הכשירות הסטטוטוריים, שמור לגורמים המוסמכים שיקול דעת רחב במעשה הרכבת הממשלה, ובית משפט זה יקפיד על מתחם רחב של סבירות ושל כיבוד.

17. מעבר לכך אציין, כי ההגנה המשפטית על האינטרסים ועל הזכויות של נשים נעשית במספר מעגלים מתרחבים. בהקשר שהועלה כאן – הגנה על גופן של נשים ועל כבודן מפני עבירות מין – גרעין ההגנה נעשה במסגרת המשפט הפלילי, אשר עבר לאורך השנים התאמות נדרשות, הן במישור הנורמות והן במישור רמת-הענישה, על-מנת לחלץ עצמו מתפיסות ומדפוסים אנכרוניסטיים וליתן ביטוי הולם לקולן של נשים, לאוטונומיית הרצון שלהן ולזכותן לשלוט על גופן (ראו גם ע"פ 5938/00 אזולאי נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 873 (2001)). כאשר מבצע העבירה נושא בתפקיד מסוים או חותר לתפקיד מסוים, עשויות להיות להרשעתו (ולעיתים אף להחשדתו או להאשמתו) נפקויות נוספות, לבר-פליליות (אך לא חוץ-משפטיות) – נפקויות משמעתיות ואחרות. הוראות החוק העוסקות בכשירותו של אדם שהורשע בפלילים לכהן כשר משתייכות למעגל הגנה זה (סעיפים 6 ו-23 לחוק-יסוד: הממשלה). מעגל זה מושפע מן ההכרה הגוברת בצורך להגן, במסגרת המשפט הפלילי, על נפגעות עבירות מין, כיוון שהכרה זו עשויה להשפיע על מידת העונש ועל קביעת הקלון, ואלה מצדן מגדירות את כשירותו החוקית של המועמד לתפקיד שר. בעניינו, העתירות מעוררות מעגל הגנה משפטי נוסף, שעניינו ביקורת מנהלית "בג"צית" על שיקול דעתו של ראש הממשלה בהרכבת ממשלתו – וזאת במסגרת עילת הסבירות, לאחר שתם ההליך הפלילי, המועמד נשא בעונש ונמצא כי הוא מקיים את תנאי הכשירות הסטטוטורית. בפסק-הדין נשוא העתירה לא נקבע, בשום אופן, שמעגל זה אדיש לאינטרסים של נשים החשופות

לעבירות מין ולזכויותיהן, אולם פסק-הדין מבוסס – והרי אין מנוס מכך – על אמות-המידה המתאימות למעגל זה של ביקורת שיפוטית. אמות מידה אלה מבוססות על תפיסת תפקידו של בית המשפט העליון במסגרת מערך הרשויות הפועלות במדינה, ועל העקרונות המתווים את היקף התערבותו האפשרי והראוי. לעניין היחס בין מעגלי ההגנה השונים כתבנו במקום אחר:

גבולות-הכשירות שתחמה הרשות המכוננת, אינם בלתי-רלבנטיים לבחינת שיקול-דעתו של ראש-הממשלה. ככל שמתרחקים אנו מן הגבולות הסטטוטוריים, כך נתקשה למצוא טעם וצידוק להתערב בשיקול-דעתו של ראש-הממשלה במסגרת סמכותו. אכן, אם קבע המחוקק כי הרשעת שר בעבירה שיש עמה קלון מחייבת את הפסקת כהונתו, לא בנקל יאמר בית המשפט כי גם מקרה שבו זוכה השר מעבירה, או שהוחלט כלל לא להעמידו לדין, מחייב את העברת השר מכהונתו (בג"ץ 1993/03 התנועה למען איכות השלטון נ' ראש הממשלה, תק-על 2003(3)1982).

אף בענייננו, חרף העובדה שהמקרה אינו נופל בגדר הדוגמאות הנזכרות בציטוט, וקיימת הרשעה פלילית, מקיים רמון את תנאי-הסף של הכשירות הסטטוטורית. בכך יש כדי להכתיב את הגדרת תפקידו של בית המשפט, את עילות הביקורת ואת הכלים שיש ברשותו, ובמעגל ההגנה שבו אנו מדברים כאן יש אכן מקום להתרת החלטות מסוימות של הרשויות הנבחרות למשפט הציבור. כך נקבע גם בפסק-הדין נשוא העתירות שבפני ואין לקרוא אותו אחרת. אולם ראוי לזכור: אמון הציבור ברשויות השלטון הוא משאב חיוני במערך הדמוקרטי. משאב חיוני – אך לא בלתי-מוגבל ובוודאי לא מובן מאליו. הוא עשוי להתעצם והוא עלול להתכלות, ובהתאם לכך נקבעת היכולת של רשויות השלטון למלא את תפקידן. שחיקה מצטברת של אמון הציבור, למשל באמצעות פעולות שלטוניות והחלטות המאתגרות למצער את "מתחם הסבירות הציבורי", עלולה להפוך לכשל מערכתי "כרוני". המערכת המשפטית היא אחד הגופים שמתפקידם לעמוד על המשמר מפני כשלים כאלה, באמצעות הכלים המשפטיים שברשותה, מבלי שיהא בכך כדי להמיר את המנגנונים הדמוקרטיים האחרים.

18. לבסוף אציין כי בדנג"ץ 10673/07 הועלתה טענה נוספת הנוגעת ל"חוקתיות מינויו של רמון ל'משנה לראש הממשלה' מבלי שהועמד בראש משרד ממשלתי כזה (שבוטל) ובבחינת תואר בלבד שאינו מעוגן בחוק יסוד: הממשלה". טענה זו לא נדונה

בפסק-הדין נשוא העתירה וממילא לא נקבעה לגביה כל הלכה. אין אפוא בסיס למתן דיון נוסף בעניין זה.

התוצאה היא שהעתירות, כולן, נדחות, ללא צו להוצאות.

ניתנה היום, ב' באדר ב' התשס"ח (9.3.2008).

המשנה-לנשיאה